

Жасырын және бейресми қызметті есепке алумен негізгі капиталға салынған инвестициялардың көлемін анықтау бойынша әдістемені бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті Төрағасының 2017 жылғы 13 желтоқсандағы № 198 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2017 жылғы 28 желтоқсанда № 16150 болып тіркелді

"Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы Заңының 12-бабының 5) тармақшасына және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 24 қыркүйектегі № 1011 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі туралы ереженің 17-тармағының 258) тармақшасына сәйкес БҰЙЫРАМЫН:

1. Қоса беріліп отырған Жасырын және бейресми қызметті есепке алумен негізгі капиталға салынған инвестициялардың көлемін анықтау бойынша әдістеме бекітілсін.

2. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің Өндіріс және қоршаған орта статистикасы басқармасы Заң басқармасымен бірлесіп заңнамада белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелуін;

2) осы бұйрық мемлекеттік тіркелген күннен бастап күнтізбелік он күн ішінде оның қазақ және орыс тілдерінде қағаз және электрондық түрдегі көшірмесінің ресми жариялау және Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкіне енгізу үшін "Республикалық құқықтық ақпарат орталығы" шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорнына жіберілуін;

3) осы бұйрық мемлекеттік тіркелгеннен кейін күнтізбелік он күн ішінде оның көшірмесінің мерзімді баспасөз басылымдарына ресми жариялауға жіберілуін;

4) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің интернет-ресурсында орналастырылуын қамтамасыз етсін.

3. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің Өндіріс және қоршаған орта статистикасы басқармасы осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің құрылымдық бөлімшелеріне және аумақтық органдарына жұмыс бабында басшылыққа алу және пайдалану үшін жеткізсін.

4. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті төрағасының орынбасарына (Г.М. Керімханова) жүктелсін.

5. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

*Қазақстан Республикасы
Ұлттық экономика министрлігі
Статистика комитетінің төрағасы*

Н. Айдапкелов

Қазақстан Республикасы
Ұлттық экономика
министрлігінің Статистика
комитеті төрағасының
2017 жылғы 13 желтоқсандағы
№ 198 бұйрығымен бекітілген

Жасырын және бейресми қызметті есепке алумен негізгі капиталға салынған инвестициялардың көлемін анықтау бойынша әдістеме

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы Жасырын және бейресми қызметті есепке алумен негізгі капиталға салынған инвестициялардың көлемін анықтау бойынша әдістеме (бұдан әрі – Әдістеме) халықаралық стандарттарға сәйкес қалыптастырылатын және "Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы Заңына (бұдан әрі – Заң) сәйкес бекітілетін статистикалық әдіснамаға жатады.

2. Әдістеме статистикалық байқаулардың, әкімшілік көздердің және экономикалық есептеулердің деректері негізінде жасырын және бейресми экономиканы ескеріп, негізгі капиталға салынған инвестициялар көлемінің статистикалық көрсеткішін есептеудің негізгі тәсілдерін айқындайды.

3. Әдістеме Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті қызметкерлерінің статистикалық қызметінде пайдалануға арналған.

4. Әдістеме 2008 жылғы Ұлттық Шоттар жүйесінің (бұдан әрі – ҰШЖ) қағидаттарын ескерумен әзірленді.

2-тарау. Жасырын және бейресми қызметті бағалауды есепке алумен негізгі капиталға салынған инвестицияларды анықтау

5. Жасырын және бейресми қызметті бағалауды есепке алумен негізгі капиталға салынған инвестициялар көлемін анықтау жалпы мемлекеттік статистикалық әдістермен бақыланбайтын, капитал шығындарын анықтау үшін пайдаланылатын

экономикалық есептеулер және әкімшілік көздердің ақпараттары, жалпы мемлекеттік статистикалық байқаудың деректеріне негізделген құрамдастырылған әдіспен жүзеге асырылады.

Жасырын сектор "ҰШЖ-дағы өндіріс саласы шекарасының шегіндегі қызмет түрлері және заңды болып танылады (кейбір стандарттарды және реттейтін ұйғарымдарды сақтаған жағдайда), олар мемлекеттік басқару органдарынан жасырынады.

Бейресми сектор салық органдарында тіркелмеген кәсіпорындардың бейресми өндірістік қызметін көрсетеді.

6. Жасырын және бейресми қызметті есепке алумен негізгі капиталға салынған инвестициялар көлемі келесі технологиялық құрылым бойынша анықталады:

құрылыс-монтаж жұмыстарына шығындар;

машиналар, жабдықтар, көлік құралдары, құрал-саймандарды сатып алуға кеткен шығындар;

негізгі капиталға салынған инвестициялар көлеміндегі өзге де шығындар.

Жасырын және бейресми инвестициялық қызметтің бағалық көлемдерін бөлу нақтыланған активтер құрылымына сәйкес жүзеге асырылады.

1-параграф. Жасырын және бейресми сектор есебімен құрылыс-монтаж жұмыстарына кеткен шығындар көлемін анықтау

7. Құрылыс шығындарының көлемдерін есептеу есептеудің арнайы алгоритмдері және жалпы мемлекеттік статистикалық байқау негізінде жүргізіледі.

Жаңа құрылыс бойынша шығарылымды есептеу кезінде өзге де күрделі жұмыстар мен құрылыс өнімінің құнына кіретін шығындар және құрылыс-монтаж жұмыстарының өндірісіне бағытталған негізгі капиталға салынған инвестициялар бойынша ақпарат пайдаланылады.

Есептеу негізгі қызметке салынған инвестициялар туралы және жеке құрылыс салушылардың объектілерді пайдалануға беруі туралы (сәулет-құрылыс бақылау істері жөніндегі мемлекеттік органдардың және сәулет пен қала құрылысы істері жөніндегі жергілікті атқарушы органдардың әкімшілік деректері) жалпы мемлекеттік статистикалық байқаудың деректері негізінде жүзеге асырылады:

Жасырын және бейресми қызметтің параметрлеріне:

оларды тұрғызуға кеткен нақты шығындармен салыстырғанда жеке тұрғын үйлер құнын төмендетуі;

жаңадан қайта салынған үйлерді сату бойынша негізгі капиталға салынған инвестициялардың өсімі;

жеке тұлғалардың тұрғын емес ғимараттар мен құрылыстардың салу құнын төмендетуі кіреді.

8. Бір айда жеке тұрғын үй құнын төмендету көлемдері бір айда жеке тұрғын үй тұрғызуға кеткен шығындар мен жеке құрылыс салушылардың объектілерді пайдалануға беру туралы жалпы мемлекеттік статистикалық байқау нәтижесінде алынған олардың құны арасындағы айырмашылықпен анықталады:

$$I_{zh} = P_{zh} - P_{zh is}, \quad (1)$$

мұндағы:

I_{zh}
– бір айда жеке тұрғын үйлердің құнын төмендету көлемдері;

P_{zh}
– бір айда жеке тұрғын үйлерді тұрғызуға кеткен шығындар;

$P_{zh is}$
– жеке құрылыс салушылардың объектілерді пайдалануға беру туралы жалпы мемлекеттік статистикалық байқауының нәтижесінде алынған жеке тұрғын үйлердің құны.

Бір айда жеке тұрғын үйлерді тұрғызуға кеткен шығындар келесі формула бойынша анықталады:

$$P_{zh} = S_{sr} \times P_{sr}, \quad (2)$$

мұндағы:

P_{zh}
– бір айдағы жеке тұрғын үйлерді тұрғызуға кеткен шығындар;

S_{sr}
– бір айдағы жеке тұрғын үйлердің орташа жалпы ауданы;

P_{sr}
– жеке құрылыс салушылар салған тұрғын үйлердің жалпы ауданының бір шаршы метрі құрылысының орташа нақты шығындары.

Жеке тұрғын үйлердің бір айдағы орташа жалпы ауданы хабарламалар және рұқсат беру құжаттары бойынша құрылыс-монтаж жұмыстарын жүргізудің басталғаны туралы

жалпы мемлекеттік статистикалық байқаудың деректері негізінде, жеке құрылыс салушылар ұсынған рұқсат беру құжаттары бойынша тұрғын үйлердің жалпы ауданын жеке құрылыс салушылар салған үйлер (есептеу тұрғын ғимарат құрылысының ұзақтығы нормасын есептеумен анықталады) құрылысы процесінің орташа ұзақтығына бөлу жолымен есептеледі.

Халық салған тұрғын үйлердің жалпы ауданының бір шаршы метрі құрылысының орташа нақты шығындары құрылыс күніне, жайлылық дәрежесіне және қабаттылығына қарамастан, есепті ай үшін құрылысы аяқталған барлық тұрғын үйлердің жалпы алаңының бір шаршы метріне келетін, жеке құрылыс салушылардың нақты жүргізілген шығындарының сомасы ретінде айқындалады.

Жеке тұрғын үй құнын төмендетудің бағалау көлемі тұрғын ғимараттарда орындалған құрылыс-монтаж жұмыстарының шығындарына жатады.

9. Сатылған қайта салынған тұрғын үйлер бойынша инвестициялар өсімі халыққа сатылған тұрғын үйдің жалпы ауданы, тұрғын үйлердің жалпы ауданының бір шаршы метр құрылысына орташа нақты шығындар және бастапқы нарықтағы тұрғын үйлердің жалпы ауданының бір шаршы метрін сату бағасы деректері негізінде мына формула бойынша есептеледі:

$$I_{prod} = S_{prod} \times (P_{prod} - P_{str}),$$

(3)

мұндағы:

I_{prod}

– бір айда сатылған қайта салынған тұрғын үйлер бойынша инвестицияның өсімі;

S_{prod}

– бір айда халыққа сатылған тұрғын үйдің жалпы ауданы;

P_{prod}

– бастапқы нарықтағы тұрғын үйлердің жалпы ауданының бір шаршы метрін сату бағасы;

P_{str}

- тұрғын үйлердің жалпы ауданының бір шаршы метр құрылысына орташа нақты шығындары.

Есептеуде тұрғын үйлердің бағаларын тіркеу бойынша және объектілерді пайдалануға беру туралы жалпы мемлекеттік статистикалық байқаулардың нәтижелері

бойынша қалыптастырылған деректер, сондай-ақ тұрғын үйлерді сату-алу бойынша мәмілелердің саны жөніндегі деректер және тұрғын үй қорының деректері негізінде қалыптастырылған бір айда халыққа сатылған тұрғын үйлердің жалпы алаңы есебінің деректері пайдаланылады.

Бір айға сатылған жаңадан салынған үйлер бойынша инвестициялар өсімі жеке тұрғын үйлер және көппәтерлі тұрғын үйлердегі пәтерлер бойынша жеке есептелінеді.

Түрлер құрылымы бойынша сатылған жаңадан салынған үйлер бойынша инвестициялар өсімі тұрғын ғимараттарға құрылыс-монтаж жұмыстарының шығындарына жатады.

10. Жеке тұлғалардың ай ішінде тұрғын емес ғимараттар құрылысының құнын төмендетуі жеке құрылысшылардың объектілерді пайдалануға беру туралы статистикалық деректері негізінде және бір айға тұрғын емес ғимараттардың құрылысына шығындар жеке құрылысшылардың объектілерді пайдалануға беру туралы жалпы мемлекеттік статистикалық байқауы нәтижесінде алынған, олардың құны арасындағы айырмашылықпен анықталады.

Ай ішіндегі тұрғын емес ғимараттардың құрылысына кеткен шығындарды анықтау үшін негізгі құрылысты салуға кеткен нақты шығындар оларды тұрғызу мерзіміне түзетіледі (тұрғын емес ғимараттар құрылысы ұзақтығы нормасын ескеріп есептелінеді):

$$P_o = P_{ois} / R,$$

(4)

мұндағы:

P_o

– айдағы жеке тұлғалардың тұрғын емес ғимараттар құрылысына кеткен шығындары;

P_{ois}

– жеке құрылысшылардың объектілерді пайдалануға беру туралы есеп ай сайынғы жалпы мемлекеттік статистикалық байқаудың нәтижесінде алынған жеке тұлғалардың тұрғын емес ғимараттар құрылысына құны;

R

– құрылыстың орташа ұзақтығы.

Ай ішіндегі жеке тұлғалардың тұрғын емес ғимараттар құрылысының құнын төмендетуі келесі формула бойынша есептеледі:

$$I_o = P_o - P_{ois},$$

(5)

мұндағы:

I_o

– ай ішіндегі жеке тұлғалардың тұрғын емес ғимараттар құрылысының құнын төмендету шамасы;

P_o

– ай ішіндегі жеке тұлғалардың тұрғын емес ғимараттардың құрылысына кеткен шығындары;

P_{ois}

– жеке құрылысшылардың объектілерді пайдалануға беру туралы жалпы мемлекеттік статистикалық байқаудың нәтижесінде алынған жеке тұлғалардың тұрғын емес ғимараттар құрылысының құны.

Ай ішіндегі жеке тұлғалардың тұрғын емес ғимараттар құрылысының құнын төмендету шамасы тұрғын емес ғимараттар бойынша құрылыс-монтаж жұмыстарына кеткен шығындар көлеміне кіреді.

11. Бір ай ішіндегі жеке тұлғалардың имараттардың құрылыс құнын төмендету мөлшері жеке құрылысшылардың объектілерді пайдалануға беру туралы жалпы мемлекеттік статистикалық байқаудың имараттар құны және түзетілген тұрғызудың орташа уақытына түзетілген имараттардың құрылысына шығындар туралы деректер негізінде ұқсас анықталады.

Бір ай ішіндегі имараттар құрылысының құнын төмендетудің алынған бағалау мөлшері имараттарда жасалған құрылыс-монтаж жұмыстарына шығындарға жатады.

2-параграф. Экономиканың жасырын және бейресми секторы есебімен машиналар, жабдықтар, көлік құралдары мен құрал-саймандарды сатып алуға кеткен шығындарды анықтау

12. Машиналарды, жабдықтарды, көлік құралдары және құрал-саймандарды сатып алуға кеткен шығындардың көлемі жалпы мемлекеттік статистикалық байқау нәтижелері бойынша алынған есептік деректерін және экономиканың жасырын және бейресми секторы шығындарын бағалау көлеміне қосу жолымен қалыптастырылады.

Машиналар, жабдықтар, көлік құралдары және құрал-саймандарды сатып алуға жасырын және бейресми сектордың шығындарын бағалау, өнеркәсіптік өнімді өндіру көлемі бойынша, негізгі тауар топтары бойынша импорт және экспорт көлемдер (сыртқы тауар статистикасы), сондай-ақ лизингтік қызмет туралы жалпы мемлекеттік статистикалық байқаудың деректері және ауыл шаруашылық техникаларын сатып алу,

сату үшін ауыл шаруашылық өнімдерін өндірумен айналысатын шаруа, фермер және үй шаруашылықтарының шығындары туралы есептік деректердің негізінде жүзеге асырылады.

13. Машиналар, жабдықтар, көлік құралдары және құрал-саймандарды сатып алуға жасырын сектор шығындарының құндық көлемі формула бойынша есептелінген машиналар, жабдықтар, көлік құралдарын сатып алу және сатып алу шығындары көлемдерімен машиналар, жабдықтардың (экспорт және импорт есебімен) ұлттық шығарылымы көлемінің қатынасын пайдалануымен анықталады:

$$k_{mash} = \frac{I_{mash}}{O_{mash} + Im_{mash} - E_{mash}}$$

, (6)

мұндағы:

k_{mash}

– машиналар, жабдықтардың (экспорт және импорт есебімен) ұлттық шығарылымы және машиналар, жабдықтар және көлік құралдарын сатып алу шығындары көлемінің қатынасы;

O_{mash}

– машиналар және жабдықтар өндірісінің көлемі;

Im_{mash}

– машиналар және жабдықтар импорттарының көлемі;

E_{mash}

– машиналар және жабдықтар экспортының көлемі;

I_{mash}

– машиналар, жабдықтар және көлік құралдарын сатып алуға шығындар көлемі.

Бір айға машиналар, жабдықтар, көлік құралдарын және құрал-саймандарын сатып алуға кеткен жасырын сектор шығындарына бағалау көлемі келесі формула бойынша есептелінеді:

$$I_{omash} = k_{mash} \times I_{mash},$$

(7)

мұндағы:

I_{omash}

– бір айға машиналар, жабдықтар, көлік құралдарын және құрал-саймандарды сатып алуға кеткен шығындар;

k_{mash}

– машиналар, жабдықтар және көлік құралдарырын сатып алуға кеткен шығындар көлемімен ұлттық машиналар (экспорт және импорт есебімен) шығарылымы көлемінің қатынасы;

I_{mash}

– бір айға машиналар, жабдықтар және көлік құралдарын сатып алуға кеткен шығындардың көлемі.

Бір айға машиналар, жабдықтар, көлік құралдарын және құрал-саймандарын сатып алуға кеткен жасырын сектор шығындарын бағалау көлемі машиналар, жабдықтар және көлік құралдарын сатып алуға кеткен шығындар көлеміне қосылады.

14. Қаржылық лизинг шарттары бойынша машиналар, жабдықтар, көлік құралдары және құрал-саймандарды сатып алуға жасырын және бейресми секторлар шығындары жалпымемлекеттік статистикалық байқаумен ескерілген, машиналар мен жабдықтарды сатып алуға кеткен шығындардың есептік шығындарының шамасы және шығындар көлемінің айырмашылығымен анықталады.

Қаржылық лизинг шарттары бойынша машиналар, жабдықтар, көлік құралдарын сатып алуға шығындар алынған лизинг төлемдер көлемдерінің және машиналар, жабдықтар, көлік құралдарын сатып алуға салынған инвестициялар көлемдерінен арақатынасын пайдаланумен есептеледі.

Лизингтік қызмет туралы жалпымемлекеттік статистикалық байқау нәтижесінде алынған лизинг саласындағы қызметі жүзеге асырылатын, ұйымдар ұсынған қаржылық лизинг шарттары туралы деректер бойынша келесідей формула арқылы қатынасты аламыз:

$$S = I_l / I_{mash}$$

, (8)

мұндағы:

S

– алынған лизингтік төлемдер көлемінің және машиналар, жабдықтар, көлік құралдарын сатып алуға кеткен инвестициялар көлемдерінің қатынасы;

I_l

– қаржылық лизинг бойынша алынған лизингтік төлемдер көлемі;

I_{mash}

– машиналар, жабдықтар, көлік құралдарын сатып алуға кеткен инвестициялар.

Алынған қатынас есепті айдағы лизингтік мүліктерді сатып алуға кеткен шығындарды анықтау үшін пайдаланылады:

$$I_{lmash} = I_{mash} \times S$$

, (9)

мұндағы:

I_{lm}

– ай ішіндегі лизинг шарттары бойынша машиналар, жабдықтар, көлік құралдарын сатып алуға кеткен шығындар;

I_{mash}

– есепті айдағы машиналар, жабдықтар, көлік құралдарын сатып алуға инвестициялар;

S

– алынған лизингтік төлемдер көлемдерімен машиналар, жабдықтар, көлік құралдарын сатып алу инвестициясы көлемінің қатынасы.

Жалпы мемлекеттік статистикалық байқауда ескерілген шығындар көлемі және ай ішіндегі қаржылық лизинг шарттары бойынша машиналар, жабдықтарды сатып алуға кеткен шығындардың шамасын есептеу айырмашылығы жалпы мемлекеттік статистикалық байқауда алынған машиналар, көлік құралдарын сатып алу инвестициялары туралы деректерге қосылады.

15. Ауыл шаруашылығы техникаларын, жабдықтары және құрал-саймандарын сатып алу және сату үшін ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірумен айналысатын шаруа, фермер және үй шаруашылықтарының шығындарын бағалау үшін ауыл шаруашылық техникалары мен олардың санының орташа құны көбейтіледі.

Ауыл шаруашылығы тіркелімдері, баға статистикасы және ауыл шаруашылығы техникасының құны туралы сыртқы сауда деректері есептеу үшін негіз болып табылады.

Ай ішіндегі алынған бағалау көлемі машиналар, жабдықтар, көлік құралдары және құрал-саймандарды сатып алу инвестицияларының көлеміне қосылады.

3-параграф. Жасырын және бейресми секторлар есебімен негізгі капиталға салынған инвестициялар көлеміне өзге де шығындарды анықтау

16. Жасырын және бейресми секторлар есебімен негізгі капиталға салынған инвестициялар көлеміне өзге де шығындар жұмысшы, өнімді малды сатып алуға және көпжылдық көшеттерді өсіру, сату үшін ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірумен айналысатын шаруа, фермер және үй шаруашылықтарының шығындарын, сондай-ақ жалпымемлекеттік статистикалық байқау мен әкімшілік дереккөздердің деректерін салғастыру арқылы алынған пайдалы қазбаларды барлау және қорларын бағалау шығындарының айырмашылықтары бойынша есептік деректердің, тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарға, ғылыми-зерттеу және ақпараттық-коммуникациялық технологияларға кеткен бейресми және жасырын секторлар шығынын бағалау есебімен анықталады.

17. Жұмысшы, өнімді малды сату, сатып алу үшін ауыл шаруашылығы өндірісімен айналысатын шаруа, фермер және үй шаруашылықтарының шығындары жалпымемлекеттік статистикалық байқау қорытындылары бойынша қалыптастырылған сатып алуға кеткен шығындар бойынша есептелінген деректер мен шығындар көлемі арасындағы айырмашылығымен анықталады.

Шаруа, фермер және үй шаруашылықтарында заттай мәндегі малдың бары және қозғалысы туралы ауыл шаруашылығы тіркелімінің деректері және жұмысқа жегілетін, өнім беретін және асыл тұқымды малдың бір басының бағасы бойынша баға статистикасының деректері бастапқы деректер болып табылады.

Малды сатып алуға кеткен шаруа, фермер және үй шаруашылықтарының шығындары негізгі қорлардың күйі және жұмысқа жегілетін, өнім беретін және асыл тұқымды малға қалпыптастыруға инвестициялар туралы жалпымемлекеттік статистикалық байқау нәтижелері бойынша алынған "Үлкен жұмысшы және өнімді мал (жас мал және сойылатын малдан басқа)" енгізілген жаңа негізгі қаражаттар туралы деректердің қатынасы негізінде түзетіледі.

Ай ішіндегі малды сатып алуға кеткен шығындар бойынша есептелінген деректер мен жалпымемлекеттік статистикалық байқау қорытындылары бойынша қалыптастырылған шығындар көлемі арасындағы айырмашылық жұмысшы, өнімді және асыл тұқымды малды сатып алуға кеткен шығындарға қосылады.

18. Шаруа, фермер және үй шаруашылығының көпжылдық көшеттеріне шығындары көпжылдық көшеттердің бағасына көбейтілген осы шаруашылық санатындағы көпжылдық көшеттерге және "Көпжылдық көшеттер" жаңа негізгі құралдарды пайдалануға беру өзгерістері туралы, деректердің қатынасын ескеріп есептелінеді.

Бір айда алынған жалпымемлекеттік статистикалық байқаудың деректері мен есептелген деректердің арасындағы алынған айырмасы көпжылдық көшеттерді өсіруге

арналған шығындардың көлемі материалдық негізгі капиталға салынған инвестициялар көлеміндегі өзге де шығындарына тиісінше қосылады.

19. Пайдалы қазбалар қорларын барлау және бағалау шығындары бойынша жасырын және бейресми қызметті бағалау үшін негізгі капиталға салынған инвестициялар туралы жалпы мемлекеттік статистикалық байқаудың пайдалы қазбалар қорларын барлауға және бағалауға шығындар туралы деректер және жер қойнауын пайдалануға келісімшарттың талаптарын орындауды сақтау мониторингісін және бақылауды жүзеге асырған кезде қалыптастырылатын әкімшілік деректер арасындағы айырмашылықпен анықталады.

Бір айға пайдалы қазбаларды барлау және бағалауға жасырын және бейресми сектордың шығындарын бағалаудың алынған мөлшері материалдық емес негізгі капиталға салынған инвестициялар көлеміндегі өзге де шығындарға қосылады.

20. Бейресми және жасырын сектордың ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарының шығындары ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстар туралы жалпы мемлекеттік статистикалық байқаудың нәтижелері бойынша қалыптастырылған деректер негізінде бағаланады.

Ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмысқа кеткен шығындардың айлық көлемін бағалау материалдық емес негізгі капиталға салынған инвестиция көлеміндегі басқа да шығындарды қосатын жылдық көлемінің он екі бір бөлігін құрайтын шарттар бойынша тараптық ұйымдар орындаған ғылыми зерттеулер мен әзірлемелер құны туралы жылдық деректер негізінде жүзеге асырылады.

21. Бағдарламалық қамтамасыз етуді әзірлеуге бейресми және жасырын секторлардың шығынын бағалау компьютерлік бағдарламалық қамтамасыз етуді және деректер базасын жасауға және сатып алуға кеткен айлық шығындар көлемінің есебі үшін түзетілетін және тиісінше кәсіпорындарда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану туралы жалпы мемлекеттік статистикалық байқаудың нәтижелері бойынша қалыптастырылған деректер негізінде жүзеге асырылады.

4-параграф. Жасырын және бейресми қызметті бағалау есебімен негізгі капиталға салынған инвестиция көлемін анықтау

22. Негізгі капиталға салынған инвестициялардың жиынтық көлемі жалпы мемлекеттік статистикалық байқау нәтижесінде алынған негізгі капиталға салынған инвестициялар көлемі, бейресми мен жасырын инвестициялық қызметті бағалау көлемі және бақыландырылған (толық емес қамту және шаруашылық жүргізуші субъектілер салымдарының жылдық көлеміне дейін) негізгі капиталға салынған инвестициялар көлемін жете бағалауынан тұрады.

Жасырын және бейресми сектордың жете бағалауын және бағалау көлемдерін ескеріп, есепті деректердің қосындысы активтердің құрылымына сәйкес жүргізіледі.

23. Жасырын және бейресми секторлар есебімен құрылыс-монтаж жұмыстарына кеткен шығындар көлемі келесі формула бойынша анықталады:

$$I_{smr} = I_{smr\ otch} + I_{o\ smr}$$

, (10)

мұндағы:

I_{smr}

– экономиканың жасырын және бейресми секторлар есебімен құрылыс-монтаж жөндеу жұмыстарына кеткен шығындар көлемі;

$I_{smr\ otch}$

– жете бағалауды ескеріп, есепті деректер бойынша құрылыс-монтаж жұмыстары шығындарына шығындар;

$I_{o\ smr}$

– құрылыс-монтаж жұмыстарына жасырын және бейресми сектор шығындарының бағалау көлемі.

24. Машиналар, жабдықтар, көлік құралдары мен құрал-саймандарды сатып алуға кеткен шығындарды анықтау машиналар, жабдықтар, көлік құралдары мен құрал-саймандарды сатып алуға кеткен жасырын және бейресми секторлардың шығындарын қосумен жүзеге асырылады:

$$I_{mash} = I_{mash\ otch} + I_{o\ mash}$$

, (11)

мұндағы:

I_{mash}

– экономиканың жасырын және бейресми секторлары есебімен машиналар, жабдықтар, көлік құралдары мен құрал-саймандарды сатып алуға кеткен шығындар көлемі;

$I_{mash\ otch}$

– жете бағалау есепті деректері бойынша машиналар, жабдықтар, көлік құралдары мен құрал-саймандарды сатып алуға кеткен шығындар;

$I_{o\ mash}$

– машиналар, жабдықтар, көлік құралдары мен құрал-саймандарды сатып алуға кеткен шығындардың бағалау көлемі.

25. Жасырын және бейресми секторлар есебімен негізгі капиталға салынған инвестициялар көлеміне кеткен өзге де шығындар келесі формула бойынша есептеледі:

$$I_{pr} = I_{pr\ otch} + I_{o\ pr}$$

, (12)

мұндағы:

I_{pr}

– экономиканың жасырын және бейресми сектор есебімен негізгі капиталға салынған инвестиция көлемінің өзге де шығындарының көлемі;

$I_{pr\ otch}$

– жете бағалау есебімен деректер бойынша негізгі капиталға салынған инвестиция көлемінде өзге де шығындар көлемі;

$I_{o\ pr}$

– экономиканың жасырын және бейресми секторындағы негізгі капиталға салынған инвестициялар көлеміне кеткен өзге де шығындардың бағалау көлемі.

Жасырын және бейресми сектор есебімен негізгі капиталға салынған инвестицияның жиынтық көлемі келесі формула бойынша анықталады:

$$I = I_{smr} + I_{mach} + I_{pr},$$

(13)

мұндағы:

I

– жасырын және бейресми сектор есебімен негізгі капиталға салынған инвестицияның жиынтық көлемі;

I_{smr}

– экономиканың жасырын және бейресми секторы есебімен құрылыс-монтаж жұмыстарына кеткен шығындар көлемі;

I_{mach}

– экономиканың жасырын және бейресми секторы есебімен машиналар, жабдықтар, көлік құралдары мен құрал-саймандарды сатып алуға кеткен шығындар көлемі;

I_{pr}

– экономиканың жасырын және бейресми секторы есебімен негізгі капиталға салынған инвестиция көлеміндегі өзге де шығындар көлемі.

Экономиканың жасырын және бейресми секторының негізгі капиталға салынған инвестициялар көлемін есептеу алгоритмі осы Әдістемеге қосымшада келтірілген.

Жасырын және бейресми қызметті есепке алумен негізгі капиталға салынған инвестициялардың көлемін анықтау бойынша әдістемеге қосымша

Экономиканың жасырын және бейресми секторының негізгі капиталына салынған инвестиция көлемін есептеу алгоритмі

Көрсеткіш атауы	Жол нөмірі	Көрсеткішті қалыптастыру (есептеу)
Негізгі капиталға салынған инвестиция	01	01-жол=02- жол +17-жол
Материалдық негізгі капиталға салынған инвестиция	02	02- жол=03-жол +09-жол +14-жол +15- жол+16-жол
Құрылыс-монтаж жұмыстарына және ғимараттар мен имараттардың күрделі жөндеуіне шығындар	03	03- жол= 04- жол + 08-жол
құрылыс-монтаж жұмыстарына шығындар	04	04- жол =05-жол +06-жол+07- жол
соның ішінде:		
тұрғын ғимараттарға	05	(1) формула бойынша есептелген I_a , жеке тұрғын үй құнының төмендетілген шығындарының қайта бағалау және бағалау көлемін, сонымен қатар (3) формула бойынша есептелген I_{arod} сатылған жаңадан салынған тұрғын үйлер бойынша инвестициялар өсімі бойынша деректер ескеріліп, есептік деректердің қосындысымен анықталады
Тұрғын емес имараттарға	06	(5) формула бойынша есептелінген I_d жеке тұлғалардың тұрғын емес ғимараттар құрылысының құнын төмендету көлемдерін қайта бағалау және бағалау көлемдерін ескеріп, есептік деректердің қосындысымен анықталады
имараттарға	07	жеке тұлғалардың имараттар құрылысының құнын төмендету көлемдерін бағалау көлемдерін ескеріп, есептік деректердің қосындысымен анықталады

Ғимараттар мен имараттарды күрделі жөндеуге кеткен шығындар	08	есептік деректер
Машиналар, жабдықтар, көлік құралдары, сатып алуға және олардың күрделі жөндеуіне кеткен шығындар	09	09- жол =10-жол +11-жол
Машиналар, жабдықтар, көлік құралдарын, құрал-саймандарды сатып алуға кеткен шығындар	10	машиналар, жабдықтар, көлік құралдарын сатып алуға кеткен жасырын және бейресми сектордағы шығындардың құндық көлемі мен жете есептеу есебімен есептік деректердің қосындысымен анықталады
олардан:		
Көлік құралдары	11	есептік деректер
Ақпараттық, компьютерлік және телекоммуникациялық жабдық	12	есептік деректер
Машиналар, жабдықтар және көлік құралдарының күрделі жөндеуі	13	есептік деректер
Көпжылдық дақылдарды отырғызу және өсіру бойынша шығындар	14	көпжылдық дақылдарды өсіру, сату үшін ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірумен айналысатын, шаруа, фермер және үй шаруашылықтары шығындарының бағалау көлемі мен есептік деректердің қосындысымен анықталады
Жұмысшы, өнімді және асыл тұқымды табынды қалыптастыру шығындары	15	жұмысшы, өнімді малдарды өсіруге, сату үшін ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірумен айналысатын шаруа, фермер және үй шаруашылықтарының шығындарының бағалау көлемі мен есептік деректердің қосындысымен анықталады
Материалдық негізгі капиталға салынған инвестициялар көлеміне кеткен шығындар	16	жете бағалау есебімен есептік деректер
Материалдық емес негізгі капиталға салынған инвестициялар	17	17- жол=18-жол +19-жол+20-жол
Компьютерлік-бағдарламалық қамтамасыз ету және деректер базасын құруға және сатып алу шығындары	18	есептік деректердің және бағдарламалық қамтамасыз етуді құруға бейресми және жасырын сектор шығындарының бағалау көлемінің қосындысымен анықталады
Пайдалы қазбалар қорын барлау және бағалау шығындары	19	пайдалы қазбаларды барлауға және бағалауға жасырын және бейресми сектор шығындарының бағалау көлемі мен есептік деректердің қосындысымен анықталады
Материалдық емес негізгі капиталға салынған инвестициялар көлеміне өзге де шығындар	20	жасырын және бейресми секторының ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмысты қайта бағалау және шығындарын ескеріп, есептік деректердің қосындысымен анықталады

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК